

E. LISSENBERG, S. VAN RULLER en R. VAN SWAANINGEN (ed.), *Tegen de regels IV. Een inleiding in de criminologie*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2001, 494 p.

Twee jaar na *Tegen de regels III* is de vierde aflevering van deze toonaangevende inleiding tot de criminologie beschikbaar. De vierde uitgave kan beschouwd worden als een geactualiseerde versie van nummer III. Behalve een bijwerking en een update van de concrete bijdragen, met integratie van recente literatuur en verschuivingen in de criminologische debatten en praktijken, resulteert de oefening ook in het herschikken, uitsplitsen en herformuleren van stellingen en invalshoeken tot het criminaliteitsvraagstuk. Dezelfde structuur met het oog op een didactisch gebruik werd echter behouden: (1) in het eerste deel wordt ingegaan op de basisvragen en begrippen binnen de criminologische wetenschap; (2) deel II presenteert een scala aan verklaringsmodellen of theorieën van criminaliteit; (3) in deel III staan de reacties op criminaliteit centraal. De diverse bijdragen, het glossarium en de literatuurlijst maken dit werk tot perfect handboek voor een basiscursus criminologie.

Uit het eerste deel van *Tegen de regels III* verdween de bijdrage over sociale reacties en criminele politiek. Deze invalshoek om het domein van de criminologie te situeren verhuisde in de vierde uitgave gedeeltelijk naar deel twee, opgeslokt onder de noemer sociale reactiebenaderingen, en naar deel III wat het criminaliteitsbeleid betreft. Het nog steeds omvangrijke deel II besteedt aandacht aan de verschillende criminologische verklaringsmodellen. In deze vierde uitgave worden ze expliciet gepresenteerd op een as van micro- naar macroverklaringsniveau (of aanknopingspunt). De sociale-controlebenadering krijgt hier haar terechte macrosituering als model ter verklaring van criminaliteit.

Het is vooral in het derde deel dat een meer uitgewerkte aandacht voor recente ontwikkelingen in het oog springt. De inbreng van een bijdrage m.b.t. de evolutie van het criminaliteitsbeleid plaatst precies 'nieuwe' naast 'klassieke' reactiewijzen in een breder reflectiekader. De as die hier de presentatie van de bijdragen stuurt, gaat van informele naar formele strafrechtelijke afhandelingsvormen. Daarbij kan vastgesteld worden dat bijvoorbeeld de bijdrage i.v.m. herstel van de schade en vormen van informele en justitiële bemiddeling getuigt van de erkende plaats die deze reactiewijze heeft verworven in de afgelopen jaren. Daar waar in de derde editie van deze *inleiding tot de criminologie* nog uitvoerig aandacht werd besteed aan de opkomst en plaats van de bemiddeling en herstelgerichte reactie, is dit in *Tegen de regels IV* minder aan de orde. De toon is veranderd. De bemiddelingspraktijk raakt 'ingeburgerd' en kreeg in verschillende landen een wettelijk kader. Met andere verwante praktijken, zoals de *family group conferences* wordt nog geëxperimenteerd. Ook binnen de criminologie heeft het herstelrecht op een bijwijken militante wijze haar plaats als 'stroming' opgeëist. Vandaag stelt zich de haast concrete en prangende vraag naar de verhouding tot en aansluiting bij de klassieke strafrechtelijke afhandeling.

Nog een interessante actualisatie betreft de aandacht voor het publiek-private complex binnen criminologische praktijken. Zoals HOOGENBOOM terecht stelt in

de inleiding tot zijn bijdrage, kan vanuit de verhouding publiek-privaat domein gepleit worden voor een verbreding van het criminologische onderzoeksobject. Behalve de ondertussen toch meer erkende privatiseringsstudies binnen de criminologie pleit HOOGENBOOM ook voor studies van inlichtingen-verwervingsprocessen. Deze soms hoogtechnologische praktijken waren reeds voer voor specialisten van bijvoorbeeld het privacyvraagstuk. De plaats van deze praktijken binnen zeer diverse processen van sociale controle zijn op z'n minst criminologisch relevant te noemen. Ten slotte wijst HOOGENBOOM ook nog op het belang van onderzoek naar zeer verscheiden vormen van corruptie in het spanningsveld tussen privaat en publiek. Fenomenen zoals wetenschappelijke fraude of politieke en bestuurlijke corruptie maken geen expliciet deel uit van het publiek (en ook wetenschappelijk) gehanteerde beeld van 'het' criminaliteitsfenomeen. De studie van corruptie in het kader van economische activiteiten sluit dan weer aan bij de wat vergane glorie van het onderzoek naar witteboorden-criminaliteit. De relevantie van dit pleidooi voor uitbreiding van het criminologische onderzoeksobject is m.i. ten minste tweemaal. Ten eerste wordt op deze manier het (te) enge klassieke beeld van wat criminaliteit is, kritisch opengetrokken. Bovendien, ten tweede, kan deze uitbreiding van het onderzoeksobject ook bijdragen tot de onafhankelijkheidsaspiraties van de criminologische wetenschap ten aanzien van zowel het (politieke) beleid als het strafrecht als 'moeder'discipline.

Jenneke CHRISTIAENS

N. SIRON, G. VERMEULEN, B. DE RUYVER, PH. TRAEST en A. VAN CAUWENBERGHE, *Bescherming van en samenwerking met getuigen*, Antwerpen, Maklu, 2000, 188 p.

Het staat op de kaft: dit boek is de vrucht van een door een ploeg van de Universiteit Gent uitgevoerde opdracht van het Ministerie van Justitie. De opeenvolgende regeringen hebben tijdens het voorbije decennium regelmatig studies aangevraagd bij de universiteiten. Een samenwerking die zeker aanbeveling verdient, want van academici mag verwacht worden dat zij net iets meer, net iets extra kunnen brengen. Het moet hun roeping zijn een rem te plaatsen op het legislatief knoeiwerk dat ons strafrecht de laatste jaren teistert, met op zich best verdedigbare ideeën die gegoten worden in halfbakken, ondoordachte wetteksten: van de strafbare rechtspersonen over het snelrecht tot de werkstraf. Dit voorbereidende werk heeft zeker zijn nut gehad voor de wetgever: in de parlementaire voorbereiding van de wet inzake de bescherming van getuigen (Wet van 7 juli 2002 houdende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen, *B.S.* 10 augustus 2002) werd er herhaaldelijk naar dit boek uit 2000 verwezen. Sommige passages uit het boek zijn bijna letterlijk terug te vinden in de wettekst.

Toch kampt deze publicatie met een probleem: ondanks zijn vijf coauteurs, drie gerenommeerde academici en twee beloftevolle medewerkers, heeft wie een beetje thuis is in de thematiek, het gevoel dat het resultaat net iets te licht weegt. Waarschijnlijk kunnen de auteurs daar weinig aan doen en heeft het te maken